

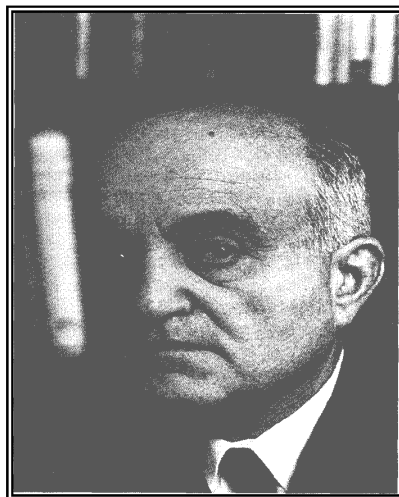
100 ÉVE SZÜLETETT KADOSA PÁL

Kadosa Pál (1903-1983) a magyar zenei élet egyik legkiemelkedőbb személyisége volt.

1903. szeptember 6-án született a mai Szlovákia területén, Léván. Zeneszerző, zongoraművész és pedagógusként ismerte őt a magyar és a külföldi zenei élet. Bár már 20 éve nincs itt közöttünk, mi tanítványai mégis úgy érezzük, személye nagyon közel áll hozzánk.

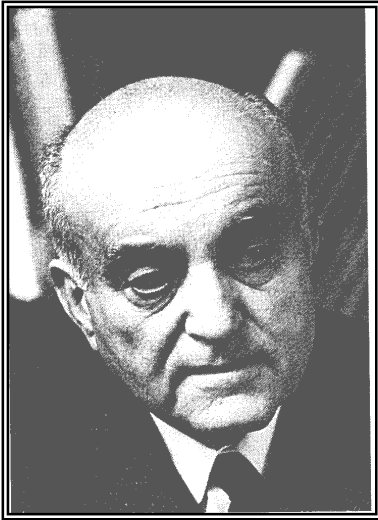
Kadosa Pál zenét tanulni meglehetősen későn, csak nyolc éves korában kezdett, amatőr körülmények között. Családja csak 1918-ban, az első világháború befejezése után költözött fel Budapestre, amikor ő már 15 éves volt. Budapestre felkerülése után Székely Arnoldnál tanult zongorázni és Kodálynál tanult magánúton zeneszerzést 1921 és -27 között. Fiatal korában zeneakadémiai tanulmányaival egyidejűleg a képzőművészet is érdekelt. Festeni és rajzolni tanult.

Diplomáját 1927-ben szerezte meg. 1927-től 1943-ig a főváros egyik akkori legrangosabb zenei intézményének, a Fodor Zeneiskolának tanára volt. 1945-ben került be a Liszt Ferenc Zeneakadémiára, mint zongoratanár, majd 1948-tól haláláig a zongoratanárság vezetőjeként működött a tanszakon. Baráti köréhez már fiatal korában is egy sereg kitűnő muzikus, festő és író tartozott. A magyar jó nevű festők közül Berény Róbert, Kmetty János, Pátzay Pál, az írók közül Kassák Lajos, Illyés Gyula, József Attila és még többen.

Rendkívüli kulturáltsága, tájékozottsága és diplomáciai készsége folytán a magyar zenei élet számos intézményének vezetője vagy vezetőségi tagja volt. Már egész fiatal korában, 1928-ban alapítója a Modern Magyar Muzikusok csoportjának. A Művészeti Tanács elnökhelyettese, éveken át a Szerzői Jogvédő Hivatal elnöke, az Országos Filharmónia, Művészeti Alap, Zeneműkiadó vezetőségi tagja. Több nyelven beszélt, így a nemzetközi szervezetekben ő képviselte Magyarországot.

Kadosa Pál egyéniségében a zeneszerző, zongoraművész és a pedagógus szétválaszthatatlan egységet alkotott.

Mint zeneszerző:

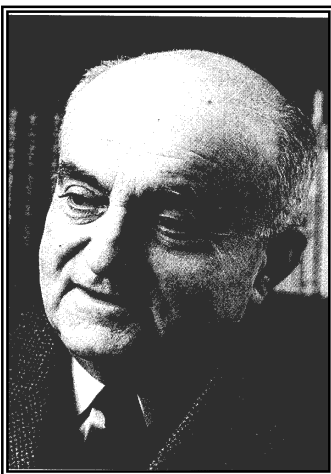
A Kodály iskola szülötte volt, a Kodály nevelte fiatal szerzők között az elsők egyike, aki igen korán megtalálta egyéni hangját. Már fiatal korában a kortárs nyugati zene legkülönbözőbb áramlatait olvasztotta stílusában jellegzetes egyéni hangvétellé. Művészete „európai távlatú”, ahogy kritikusai fogalmaztak. Stílusában azonban inkább megtaláljuk Bartók, Hindemith, Stravinsky befolyását, mint Kodályét. Emellett a jazz és a 20-as évek avantgarde-ja is hatással volt rá. Stílusa eltéveszthetetlenül egyénivé vált. Népzenei hangvételű, ihletésű feldolgozásai jellegzetesek. A húszas években a nagynevű Schott kiadó vállalat

felfigyelt Kadosa Pál kompozícióira és több művét megjelentette. Művei gyakran elhangzottak külföldön is. Zeneszerzői stílusában a háború utáni évek megtorpanást hoztak. A hatvanas években azonban egyénisége újra magára talált.

Mint zongoraművész:

Zongoraművészként elsősorban a kortárs zene tolmácsolását tekintette fő hivatásának. Fáradhatatlanul terjesztője volt kora zenéjének. Zenei áttekinteni tudásával a bonyolult hangzású műveket is fölényesen értelmezni tudta. „Bár zongorajátékát az intellektus vezérelte, egyaránt jellemzője volt az ötletgazdag zenei kedély és érzésvilág is. Játékát telt, erőteljes, széphanzás, lüktető ritmika, biztos formaérzék jellemezte. Zongorajátékát Bartók zongorázásához hasonlították, erőteljes ritmikája miatt.” Kadosa személyesen ismerte és többször hallotta is Bartókot játszani. Zongoraművészi sikerei már a 20-as, 30-as években figyelemre méltóak. Fábrián László harmincas évekből származó kritikájában így ír róla:

„Az új zene mindinkább szaporodó barátainak élénk érdeklődése mellett folyt le Kadosa Pál modern zongoraestje. A kitűnő fiatal zeneszerző terjedelmes műsort állított össze a kül- és belföld legfrissebb terméséből. Figyelemreméltó szerénységgel semmit sem hozott saját opusaiból, holott nem egy van közöttük, amely akármelyik modern igényes antológiában megállaná a helyét. A külföldi műsorszámok nálunk kevés kivétellel újdonságok voltak: Hindemith, Schönberg, Finke, Grünberg, Casella, Prokofjev,... a műsor második felében kizárólag magyar szerzők szerepeltek: Szelényi, Szabó, Farkas, Weiss Haus Imre. Kadosa ezzel pompás és az elhangzott külföldi műsorszámokhoz viszonyítva is nagy értékű csokrot adott fiataljaink zongoraműveiből.”

Fotók:
Nagygyörgy Sándor

Mint pedagógus:

Már egészen fiatal éveitől kezdve tanított. Élete folyamán több generáció zenei nevelője volt. Kiváló fiatal zongoristák egész sora került ki osztályából. Felmerül a kérdés, miért? Mit csinált? Volt-e valamilyen megfogalmazott tanári hitvallása? Igen, volt. Mindig azt hangoztatta: „*A pedagógia egy kapcsolat. Én nem tudnék elképzelni tanár-növendék kapcsolatot olyan emberrel, akivel emberi kapcsolatom nincsen.*” Tisztelte egyéniségünket. Emberi, zenei, művészi fejlődésünket pedig teljesen meghatározta széles-látókörű tudása, műveltsége, nagyvonalúsága és szeretete. Emellett szakmailag is pontosan megfogalmazta elképzelését. Véleménye, bírálata tévedhetetlen volt. Tudta, mikor, mivel és hogyan hasson ránk. Soha letörve, megalázva nem jöttünk el az óráiról. Kapcsolatunk vele a főiskola elvégzése után is megmaradt. Erős, tartós barátsággá alakult. Sorsunk, művészi pályafutásunk mindig fontos volt számára. Szeretném őt idézni: „*Nos, ha valamit elítélek, az az, hogy rátukmáljam a saját elképzeléseimet a növendékeimre, akár mint zeneszerző, akár mint zongorista. A legrettenetesebb dolog, ha az ember egyéniségét utánozzák a növendékei. Az a módszerem, hogy nincs módszerem. Mindig **konkrétan az adott zenéből** szeretnék kiindulni és alkalmazkodni a növendék egyéniségéhez. Mindenkit a saját tehetségéből próbáltam és próbálok továbbfejleszteni. Igyekszem nem elrontani a növendékben rejlő tehetséget. Vezérelvem: **Ne árts!** Engedem kibontakozni az egyéniséget, sőt forszírozom azt. A zenei kifejezés intenzitása rendkívül fontos az előadó-művészetben. Ez az út a közönséghez*” - szokta mondani. A zenei feszültségek, a zenei irányok kidolgozását rendkívül fontosnak tartotta.

Az óráin egy-két látszólag apróságon keresztül azonnal átlátta, ki hol tart a munkában és pontosan tudta, mikor érdemes valamibe beleszólni és mi az az egy-két mondat, ami az egészet majd befolyásolja. Még súlyos betegsége idején is utolsó pillanatig tanított, mert a növendékeivel való emberi és zenei kapcsolat erőt adott neki.

Saját személyes kapcsolatom:

Fiatal gyerekként legelső hangverseny élményeim egyike volt az ő egyik szombat délutáni zongorahangversenyének műsora a Zeneakadémia Nagytermében. A zene tiszta megértése sugárzott játékából, és minden egyszerűvé vált előadásában. A későbbiek folyamán sem éreztem soha sem ritmikai, sem hangzásbeli zenei szempontból semmiféle erőszakot előadásában.

Kadosa kortárs zenét játszott akkor, Bartókot, Janačeket, Martinut, Stravinskyt, szenzációsan. Ezeket a műveket akkoriban csak ritkán adták elő, mástól nem lehetett hallani ilyen természetű műsort. Meg vagyok róla győződve, hogy rám gyakorolt ilyen irányú hatása életre szólóan meghatározta érdeklődésemet, irányította az új művek megismerése iránti vágyamat, majd később befolyásolta azokat a tevékenységeket, amely kapcsán különböző formákban megismertetni és népszerűsíteni kívántam az új zenét, kortársaink kompozícióit.

Nekem megadatott az a lehetőség, hogy mint zeneszerzőt, mint zongoraművészt, és mint pedagógust egyaránt közelebbről megismerhettem. Harminc éven át a legközelebbi növendéki, majd baráti kapcsolatával tisztelt meg. Növendék koromtól kezdve számtalan alkalommal voltam a lakásukban. A légkör tiszteletet parancsoló és magával ragadó volt és ma már, az idő távlatából érzem, alig felmérhető kulturális kisugárzásának hatása. Amikor belépett az ember az otthonába, több száz éves csodálatos faragott muzeális bútorokkal, középkori szobrokkal találkozott. Bár Kadosa Pál festő és rajz tanulmányait abbahagyta, megmaradt benne kiolthatatlanul a képzőművészet szeretete. *„Nem a legújabb avantgarde törekvésekben lelem örömem, hanem a régiségekben, a reneszánszban, vagy még inkább a középkorban”* - nyilatkozta egyszer. Hatalmas könyvtára volt egy másik helyiségben, melyet szalonként használtak, és melyben minden évben a tanév elején a növendékei társaságában még vendégként is összejöttünk nála. Családtagként kezelt bennünket.

Az ember évtizedek múlásával tudja csak igazán felmérni, hogy mind emberileg, mind zeneileg milyen meghatározó személyiségek tanárai. Kadosa Pál tanítása, művei és szellemi ajándéka számomra a mai napig erőforrás.

Kérem a kedves Kollégákat, működjenek közre azon a hangversenyen, amelyet ez év folyamán a Varró Margit Alapítvány és a Zenetanárok Társasága rendezésében két alkalommal kívánunk megrendezni:

1.

2003. március 29-én szombat délután 3 órai kezdettel - növendékek részére - a Bartók Béla Emlékházban.

A hangversenyen közreműködik *Kadosa Pál* első tanítványainak egyike, **Arányi-Aschner György** (1937-38, Fodor Zeneiskola, 1949 LFZF Zongoraművészi diploma). Zongorán előadja „Prelúdium és III. szonáta Kadosa Pál tiszteletére” című kompozícióját. A műsort a 40 évvel ezelőtt elhunyt francia zeneszerző, *Francis Poulenc* ifjúság számára írt zongoraműveivel is színesítjük.

A hangverseny előtt délelőtt 10.30-13.00 óráig a Bartók Béla Emlékház hangversenytermében improvizációs kurzust tart Gonda János - melyre a hangverseny műsorában szereplők közül 1-2 vállalkozó szellemű fiatal zongoristát kérünk fel. Improvizációban való jártasság nem szükséges.

Az első hangverseny műsorában a következő zeneiskolák növendékei vesznek részt

Járdányi Pál Zeneiskola - Budapest II. ker.
Hubay Jenő Zeneiskola - Budapest XV. ker.
Simonffy Emil Zeneiskola – Debrecen
Frederic Chopin Zeneiskola - Gödöllő
Liszt Ferenc Zeneiskola - Kaposvár
Egressy Béni Zeneiskola - Miskolc
Vikár Sándor Zeneiskola – Nyíregyháza
Csermák Antal Zeneiskola - Veszprém
Minden érdeklődőt szeretettel várunk.

2.

2003. november 23-án vasárnap délelőtt 11.00 óra a lévai (Szlovákia) VI. Kadosa Pál Zongoraverseny nyerteseinek közre-működésével a Fészek Művészklubban. Magyar jelentkezők részvételét várjuk.

Ez alkalommal Sugár Rezsőre is emlékezünk halálának 15-ik évfordulója alkalmából. Közreműködik a Solti György Zeneiskola zenekara. Vezényel: Gémesi Géza.

Kollégák jelentkezését szeretettel várjuk. Túljelentkezés esetén megtaláljuk az alkalmat arra, hogy növendékeik műsorukat más helyszínen eljátszhassák majd.

A hangversenyen való részvételi szándékot kérjük, szíveskedjenek a következő címre postázni:

***Varró Margit Alapítvány, Fót, Zeneiskola, Horváth István ig. úrnak
2151 Fót, Dózsa György u. 12-14.***

Ábrahám Mariann

- REFERENCIA: 1. Hanglemezbörítő (1978); 2. Breuer János: Tizenhárom óra Kadosa Pállal (1978); 3. „Így láttam Kodályt...” - Rádióbeszélgetés Bónis Ferencsel (1982)